

Sivistysvaliokunta

Viite: Kirjallinen lausunnon pyyntö sivistysvaliokunnalta /HE 146/2021 vp

MTK on erittäin huolissaan luonnonvara-alan ammatilliseen koulutukseen suunnatusta rahoituksen vähentämisestä. Erityisesti tämä koskee opetus- ja kulttuuriministeriön asetusmuutosehdotuksesta ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteiksi OKM042:00/2020.

Asetuksessa ehdotetaan muutettavaksi opiskelijavuoteen kuuluvien päivien määritelmää, tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen kustannusryhmien kertomisia, tutkintojen sijoittelua kustannusryhmiin ja majoituksen korotuskertomisia. Lisäksi ehdotetaan korotettavaksi ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tutkintotyyppikerrointa, yrittäjän oppisopimuskoulutuksen työelämäpalautteen keräämistä koskevaa sääntelyä sekä tehtäväksi eräitä muita teknisluonteisia muutoksia.

Yleiset huomiot asetusluonnoksesta

Rahoitusasetuksen nykyinen luonnos on valmisteltu epävirallisessa ryhmässä ilman puheenjohtajaa ja sihteerä. Mukana on ollut pieni joukko eri tahoja, eikä kattavaa eri sidosryhmätahot huomioonottavaa työryhmää. Ryhmä ei ole pitänyt pöytäkirjaa kokouksista, eikä työskentelyä ole avoimesti dokumentoitu. MTK ei pidä hyvän hallintotavan mukaisena tällaista toimintatapaa. Asia on erittäin tärkeä ja sillä tehdään kauaskantoisia vaikutuksia pitkälle tulevaisuuteen.

Huomiot ehdotetusta opiskelijavuoden määritelmästä

Asetusluonnoksessa ehdotetaan, että opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi ei luettaisi heinäkuuhun kuuluvia päiviä, jos opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa on tavoitteeksi sovittu koko tutkinnon tai työhön ja itsenäiseen elämään tarkoitetun koulutuksen suorittaminen.

Luonnonvara-alan keskeisten tutkintojen perusteiden mukaan kesäaikana tapahtuu oleellisia ammattitaitoon liittyviä opintoja, joiden opiskelu tai ammattiosaamisen näytön järjestäminen muuna aikana on mahdotonta. Luonnonvara-alalla kasvatetaan pelloilla ruuantuotannon raaka-aineita, kuten leipäviljaa, hennettä, öljykasveja sekä sidotaan hiiltä viljelemällä nurmea. Luonnonvara-alalla toimitaan luonnon ehdoilla ja kasvukausi ajoittuu keväästä syksyyn. Näin ollen heinäkuu on mitä oleellisimmin opiskeluaikaa maatalous ja puutarha-alalla. **MTK pitää erittäin epäoikeudenmukaisena, että heinäkuu suljettaisiin pois opiskelijavuoden määritelmästä ja rahoitusperusteista.**

Luonnonvara-ala on kallista koulutusta, koska se vaatii opetukseen välttämättömän infran. Näitä ovat opetusmaatilat, -puutarhat ja -metsät. Vaikka yhteistyötä yrittäjien kanssa laajennetaan jatkuvasti, opiskelijoille on varmistettava tietyt perustaidot ennen yrityksissä tapahtuvia työssäoppimisjaksoja. Lisäksi opiskelija-aines on vaihtelevaa ja sisältää yhä enemmän myös ulkomaisia opiskelijoita ja maahanmuuttajia. Käytännönläheinen ala vaatii myös pienryhmäopetusta.

Opetusmaatiloilla on eläimiä, joita on hoidettava vuoden jokaisena päivänä. Opetusmaatala ei tunne lomakuukautta. Ammattikoulutuksen reformi on tehostanut toimintaa ja käytännöksi on muodostunut, että kesäaikana osa opiskelijoista on aina työskentelemässä opetusmaatilalla –

myös heinäkuussa. MTK pitää kestävämmänä esitettyä ehdotusta, jolloin heinäkuuta ei lasketa opiskelijakuukaudeksi. Tällöin on erityinen tarve opiskelijatyövoimalle.

Huomiot tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen kustannuskertoimista

Opetus- ja kulttuuriministeriö on nyt toteutuneiden kustannustietojen perusteella kohdentanut perustutkinnot ja ammattitutkinnot uuteen järjestykseen. Samalla eri tutkintojen kustannusten suhteet ovat muuttuneet ja se on johtanut siihen, että tutkinnot ovat päätyneet eri kustannuskoreihin kuin aiemmin. Tämä tarkoittaa monen pienialaisen koulutuksen järjestäjän toimintaedellytysten ja rahoituksen leikkautumista.

Kustannuskorien uudelleenkohdentaminen tarkoittaa, että maatalousalan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä metsäalan erikoisammattitutkintojen kustannuskorien siirtämistä aiempaa alempaan kustannuskoriin eli merkittäviä rahoitusleikkauksia.

Metsäalan koulutuksessa tarvitaan kalliita opetusvälineitä, kuten raivaussahoja, moottorisahoja, simulaattoreita, metsäkoneita ja turvavarusteita sekä käyttökustannuksiltaan kalliilla metsäkoneella harjoittelua. Metsäkonealan opiskelusta työelämään siirryttäessä on yksi suurimmista ongelmista opiskelijoiden puutteelliset koneenkäsittelytaidot. Konetunteja pitäisi saada aiempaa enemmän. Se ei onnistu rahoitusta leikkaamalla.

MTK:n mukaan nämä ehdotukset vaarantavat luonnonvara-alan koulutuksen laadukkaan järjestämisen aikana, jolloin tulisi päinvastoin investoida ja osoittaa rahaa alalle, joka tarjoaa nykyisessä ilmastonmuutoskeskustelussa ratkaisuja hiilinielujen kasvattamiseen.

MTK pitää erikoisena, että rahoitusta muutetaan näin lyhyen ajanjakson jälkeen ammattikoulutuksen reformista.

Kustannustiedon keräämisessä nykytilanteen kartoittamiseksi on paljon puutteita:

- Maatalousalan ammatillisen koulutuksen suuri tutkinnon uudistus tehtiin 2018, joka osuu OKM:n tiedonkeruujakohtaan. Kaikkia tutkinnon uusia osaamisaloja ei ehditty vielä edes aloittamaan tai tarjoamaan koulutuksina.
- Maatalousalan erikoisammattitutkinto on aivan uusi osaamisaloiltaan. OKM:n kustannusten keruuaikaan näistä vain muutama osaamisala osui tarkasteluun. Maatalousalalle on tyypillistä, että useita osaamisaloja järjestetään vain aika ajoin työvoimatarpeeseen vastaten. Tutkinto sisältää erikoisosaamista, joka on alan kehittymisen kannalta välttämätöntä, mutta koulutettujen määrä on vähäinen. Näitä ovat esimerkiksi alkionsiirtoseminologi, eri lypsykone tai muiden erikoislaitteiden asentajat tai eläinten sorkkahoitajat.
- Ammattikoulutuksen reformi muutti toimintatapoja pakon sanelemana kustannuskurituksessa. Opetusryhmiä järjestettiin esimerkiksi yhdessä nuorten ja aikuisten kanssa, mutta kustannusten kirjaukset tehtiin vain perustutkintokoulutukseen. Näin ollen kaikki kustannukset eivät tulleet kirjatuksi ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kustannusosuudeksi.

Ammattikoulutuksen reformin myötä säästöjä haettiin muun muassa siirtämällä luonnonvara-alan oppimisympäristöjen korjausta ja uusia investointeja. Maatalousalan rahoituksella ei pystytty toteuttamaan oppimisympäristöjen rakennus- eikä korjausinvestointeja, jos rahoitusta edelleen leikataan. Oppimisympäristöjen ylläpitäminen on niin kallista, että alan rahoitus ei riitä kattamaan nykyiselläkään kuluja. Opetusmaatilat eivät saa muiden maatilojen tapaan investointitukia, vaikka toimivat yritysmäisesti.

Lisäksi ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista ei ole mahdollista periä nykyistä suurempia omarahoitusosuuksia / osallistumismaksuja, sillä se karsii yrittäjät pois.

MTK pitää epäoikeudenmukaisena ja kohtuuttomana maatalouden ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä metsätalouden erikoisammattitutkinnon rahoituksen vähentämistä. Nämä ovat suurimpia muihin aloihin verrattuna.

Huomiot majoituksen korotuskertoimista

MTK pitää hyvänä korjausta, joka parantaa majoitusresurssien järjestämistä.

Helsingissä 18.10. 2021

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Susanna Aro
koulutusjohtaja